

100g chlieb	100g chlieb	100g chlieb	100g chlieb	100g chlieb	100g chlieb	100g chlieb	100g chlieb	100g chlieb	100g chlieb	100g chlieb	100g chlieb	100g chlieb	100g chlieb	100g chlieb	100g chlieb	100g chlieb	100g chlieb	100g chlieb	100g chlieb	100g chlieb
100g mäso	100g mäso	100g mäso	100g mäso	100g mäso	100g mäso	100g mäso	100g mäso	100g mäso	100g mäso	100g mäso	100g mäso	100g mäso	100g mäso	100g mäso	100g mäso	100g mäso	100g mäso	100g mäso	100g mäso	100g mäso
100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo
100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo	100g mästo

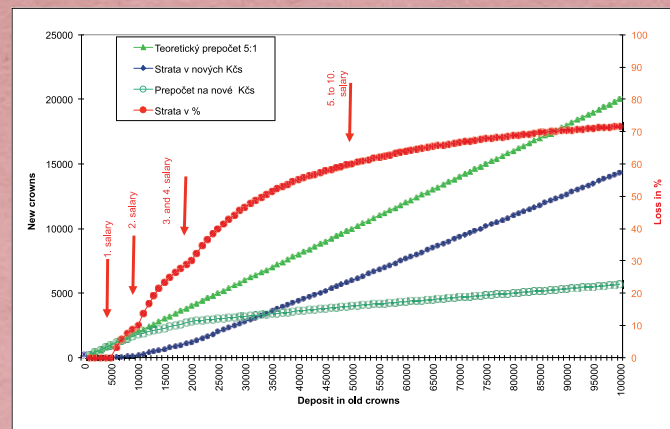

Na výmenu peňazí mali obyvatelia len štyri dni

Lístok na potraviny pre zamestnaných z r. 1952

Agitačné schôdze na pracoviskách o význame a výhodách menovej reformy

"Menovou reformou roku 1953 získal čs. štát zhruba štyri miliardy nových korún. Dopltil na ňu predovšetkým radový občan, ktorý po skúsenostiach s výmenou peňazí roku 1945 držal peniaze radšej doma".

Michal Štefanský, historik

CHYBY MENOVEJ REFORMY:

- Nejasné vysvetlenie pravidiel. Ľudia mali pocit väčších strát než reálne utrpeli. Niektorí reagovali aj skratovo (samovraždy, ničenie peňazí).
- Scestné odôvodnenie reformy, ktoré zakrývalo jej ozajstné dôvody.
- Odklad reformy 8 rokov po vojne spochybnil jej oprávnenosť. Prestal byť jasný dôvod zrušenia viazaných vkladov a znehodnotenia úspor vytvorených po vojne.
- Nemožnosť bezstratovej výmeny nevyužitých mladomanželských pôžičiek, náhrad za domy zatopené Oravskou priehradou, prevádzkových hotovostí invalidných trafikantov a darexových bonov (Darex, predchodca Tuzexu, tovar predával za bony menené za zlato a valuty).
- Chybné výplaty záloh na mzdy v máji 1953.
- Revalvácia koruny voči doláru na 7,20 Kčs oproti 10 Kčs, čo by po prepočte 5:1 zodpovedalo 50 starým Kčs, schváleným Medzinárodným menovým fondom v r. 1945. Vzhľadom na devalvácie západných mien v r. 1949 by bol vhodný kurzaž 14 nových Kčs za 1 dolár. Ľudí sa to nedotklo, ale vyvolalo to nedostatok devíz v hospodárstve.
- Odopretie výmeny 300 starých Kčs bez straty osobám považovaným za súkromných podnikateľov.

- Menová reforma z r. 1953 vytvorila stabilnú menu. Na Slovensku prežila do zavedenia eura. V Čechách a na Morave prežila dodnes. Bola mäkšia ako reformy v Nemecku v r. 1948, v Rumunsku a Bulharsku v r. 1952 a kumulatívny účinok reforiem v Poľsku v r. 1950 a 1953, ale tvrdšia ako v ZSSR a Rakúsku v r. 1947.
- Reforma a chyby v jej koncepcii a prevedení vyvolali nespokojnosť a protesty ľudí, najmä v Plzni. Išlo o prvé otvorené vystúpenia proti režimu KSČ. Boli násilne potlačené a mnohí aktéri uväznení. Táto skúsenosť však donútila KSČ prehodnotiť hospodársku politiku a lepšie uspokojovať každodenné potreby ľudí.

CHCEŠ VEDIET VIAC?

Odporúčané webstránky: www.upn.gov.sk; www.enrs.eu

European Network
Remembrance
and Solidarity

.tasr.

MENOVÁ REFORMA 1953

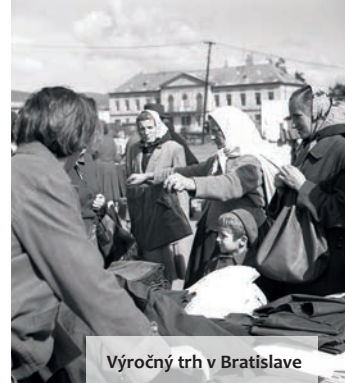
Účelom menovej reformy z r. 1953 bolo doriešiť rozvrat meny vyvolaný 2. sv. vojnou a po vojne prehĺbený obnovou hospodárstva, nadmernými investíciami a nákladmi na obranu a zvýšením podielu ťažkého priemyslu v hospodárstve. Išlo o hlboký zásah do všetkých oblastí života. Jej príčiny siahajú na koniec 30. rokov. Československo vydávalo značné prostriedky na obranu. V r. 1938 inflácia dosiahla 13%. Po okupácii Čiech a Moravy ju prehĺbilo nemecké koristenie, ktoré sa platilo emisiou nekrytých peňazí. Slovensku sa spoiatku takýto vývoj vyhýbal, ale po SNP poskytovalo nemeckým okupantom 1 mld. korún mesačne. Dôsledkom boli nedobytné pohľadávky voči Nemecku a obrovský nárast obeživa, za ktoré nebolo čo kúpiť.

Prezident Antonín Zápotocký ešte 29. mája uistoval občanov, že československá mena je silná a zvesti o menovej reforme sú falošné

Družstevný obchodný dom

Výročný trh v Bratislave

Nové papierové platidlá
Definitívny návrh I. I. Dubasova z 6. 2. 1953

Zrušenie lístkového systému a peňažná reforma podstatne prispeli k rozšíreniu výmeny tovarov medzi mestom a dedinou. Jedným z prostriedkov tejto výmeny boli i roľnícke trhy

1953

Výklady obchodov lákali na nové znížené ceny tovarov

Vzor s dátumom tlače v máji 1953

Menová reforma z októbra 1945 obeživo zredukovala viazaním všetkých vkladov a núteným zložením hotovostí na ne. Peniaze z nich nebolo možné vyberať. Autori reformy očakávali, že spôsobené dlžoby a škody Nemecko uhradí reparáciami. Tie mali umožniť ozdraviť menu a naraz uvoľniť viazané vklady. Ľuďom sa sľubovalo, že nič nestratia. Toto očakávanie bolo morálne oprávnené, ale nereálne. Pod tlakom medzinárodnej situácie v r. 1947 vznikol návrh zrušiť prevažnú časť viazaných vkladov. Ako sociálne neprijateľné to kvôli udržaniu voličov odmietla KSČ. V r. 1947 vznikol Likvidačný fond menový s nespiteľnou úlohou – hľadať prostriedky na krytie meny. Studená vojna zmarila nádej na reparácie zo západného Nemecka. Nebolo ich možné získať ani z východného Nemecka. Bolo hospodársky slabé a reparácie tam čerpal ZSSR, ktorý nebol ochotný sa o ne deliť. Čiastočným uvoľňovaním viazaných vkladov, najmä zo sociálnych dôvodov, sa zadržané, vojnou znehodnotené peniaze vracali do obehu. Po februári 1948 menu zaťažovalo budovanie ťažkého priemyslu, veľkých stavieb s dlhou návratnosťou a vysoké náklady na obranu.

Do r. 1949 sa potraviny, odevy a obuv legálne predávali len na prídel na viazanom trhu, ale za nízke ceny. Od r. 1949 odčerpával prebytok kúpnej sily legálny voľný trh. Ponúkal tovar nad rámec prídelov, ale za 2 až 10-krát vyššie ceny,

blízke cenám nelegálneho čierneho trhu. Očakávalo sa, že po zblížení cien na oboch trhoch sa zruší prídelový systém. Podľa zámeru z r. 1951 sa jeho zrušenie malo spojiť so zvýšením cien a neskôr aj miezd, ale bez zásahu do meny. Tento zámer zmenili sovietski poradcovia v lete 1952 pod vplyvom skúseností z tamojšej reformy v r. 1947 a snáh zopakovať ju kvôli zneužitiu vopred vyzradených pravidiel. Nezávisle na tom si však štruktúra obeživa sama úpravu meny pýtala.

OPATRENIA REFORMY BOLI ŤAŽKO ZROZUMITELNÉ, LEBO RIEŠILI VEĽA PROBLÉMOV NARAZ:

- Anulovanie viazaných vkladov.
- Denominácia meny 5:1. Obnovila nízke predvojnové hospodárske čísla a vytvorila účelnejšiu sústavu platidiel. Nikto nič nestratil a nezískal.
- Znehodnotenie hotovostí a úspor od 0 % (malá časť hotovostí a úspor) po 90 % (väčšina hotovostí, časť úspor). Prepočty, reálne 1:1 – 10:1, sa násobili denominačným pomerom 5:1 na 5:1 – 50:1. Preto sa strata z prepočtu javila väčšia, ako bola, teda 80 – 98 % namiesto 0 – 90 %.
- Osoby s nárokom na potravinové lístky mohli bez straty vymeniť hotovosť 300 starých Kčs, viac len v pomere 50:1 (strata 90 %).

- Vklady založené pred 15. 5. 1953 sa prerátali podľa pásiem určených ako násobky priemernej mesačnej mzdy (5000 starých Kčs). Prvá ušetrená mzda sa prerátala bez straty, druhá stratila 20 %, ďalšie dve 50 %, piata až desiatu 80 %, ďalšie ušetrené mzdy (pásmo nad 50 000 Kčs) stratili 83 %. Straty z prepočtu konkrétneho vkladu ukazuje graf.
- Priemerný prerátaný vklad bol 12 973 starých Kčs, teda 2,5 priemernej mzdy. Vysoké vklady boli ojedinelé a nemohli vzniknúť z bežnej mzdy. Vklady založené po 15. 5. 1953 stratili 90 % lebo sa považovali za pokus zachrániť peniaze ukryté zo špekulačných dôvodov.
- Reformu cien – časť priemyselného tovaru zlacnela o 7 %, ceny časti tovaru a služieb sa nezmenili, potraviny zdraželi na 67 % a odevy na 61 % cien na voľnom trhu.
- Kompenzácie strát zvýšením penzií, miezd a prídavkov na deti – ľuďom s nízkym príjmom zhruba pokryli zdraženie potravín v rozsahu prídelu na máj 1953. Mzdy civilných osôb, ktoré po prepočte presiahli 1200 nových Kčs sa už nezvyšili. Značne vzrástli mzdy uniformovaným príslušníkom ZNB, ešte keď po prepočte dosiahli 3000 nových Kčs!